

Saksfremlegg

Arkivsak-dok. 20/00131-2
Saksbehandler Kristin Dale Selvig

Saksgang	
Formannskapet	

Forslag til høringsuttalelse. Melding om justert omfang i fredningssaken for Kjeller flyplass

Rådmannens innstilling:

Høringsuttalelse til melding om justert omfang i fredningssaken for Kjeller flyplass, som gjengitt i saksfremlegget, sendes Riksantikvaren.

Vedlegg:

- Melding om justert omfang i fredningssak for Kjeller flyplass, brev av 5.12.2019 fra Riksantikvaren
- Høringsuttalelse til tidligere foreslått fredningsomfang fra Skedsmo kommune, datert 28.11.2018

Oppsummering

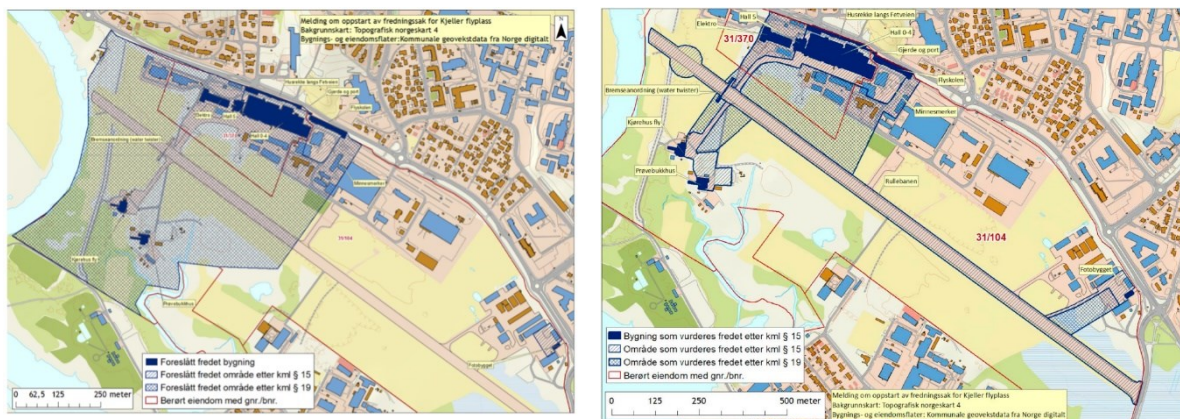
Kommunen mottok 5.12.2019 brev fra Riksantikvaren om endret omfang på fredningssaken for Kjeller flyplass, se vedlegg 1. Høringspartene har fått frist til 24. januar for å uttale seg. Den videre tekst i saksfremlegget er utformet som en høringsuttalelse til Riksantikvarens brev.

Høringsuttalelse

Vi viser til brev av 5.12.2019 fra Riksantikvaren, der det gis melding om justert omfang i fredningssaken for Kjeller flyplass. Vi takker for muligheten til å komme med innspill i en arbeidsfase før fredningsforslaget sendes på høring etter kulturminnelovens § 22 2. ledd.

1. Nytt fredningsforslag

På bakgrunn av innspill, befaringer, møter med aktører og faglige vurderinger ønsker Riksantikvaren å endre omfanget på fredningsforslag som ble presentert i oktober 2018. Brev av 5.12.2019 redegjør for endringene. Den største endringen er at rullebanen nå vurderes til fredning etter kulturminnelovens § 15. Forslaget begrenser fredning av areal i vest mot Nitelva og sør for rullebanen, mens et lite område lenger øst rundt prøvebukket også nå foreslås fredet.

Bildet til venstre viser Riksantikvarens fredningsforslag av 4.10.2018, mens bildet til høyre viser revidert forslag til avgrensning. Bildene er forsøkt vist i omtrent samme målestokk.

2. Tidligere uttalelse

Formannskapet vedtok 28.11.2018 høringsuttalelse til oppstart av fredningssak. I uttalelsen ble det understreket at Kjeller flyplass ligger i prioritert vekstområde, der 90 % av veksten i bolig- og næringsutvikling skal skje, iht. føringer gitt i regional plan. Det vises videre til at kommunen legger til grunn Stortingets styringssignaler gitt i innst. 405s (2016-2017), der det heter at «det er komiteens oppfatning at Stortinget ikke kan overprøve Skedsmo kommune (nå Lillestrøm kommune) som regulerende myndighet for byutviklingen av Kjellerområdet, og at Kjeller utgjør en unik regional arealreserve.» Riksantikvaren ble videre anmodet om at videre arbeid med fredning vurderes og ses i sammenheng med kommunens arbeid med kommunedelplan for Kjeller, for å ivareta helhetlige samfunnshensyn. Formannskapet vektla

videre at fredede bygninger må kunne brukes, ved at det må kunne tilrettelegge for ny bruk av bygningene samtidig som de kulturhistoriske verdier ivaretas.

Uttalelsen er lagt ved.

3. Status i kommunens arbeid

Lillestrøm kommune er fortsatt i en innledende fase i arbeidet med utvikling av Kjeller flyplass. Konseptutredning for Kjeller flyplass, samt utredning om Luftfartøyvernssenter på Kjeller forventes behandlet i formannskapet i mars eller april. Konseptutredningen beskriver ulike overordnede valg for samfunnsutviklingen på Kjeller, både når det gjelder videreføring av flyvirksomhet eller ei, når det gjelder utbyggingsomfang og vekst, bebyggelsesstruktur, ulike strategier for næringsutvikling, behov for areal til ulike kommunale formål, grønnstruktur osv. Kommunestyret vil gjennom denne saken gi klare politiske føringer for samfunnsutviklingen på Kjeller. I samme behandling vil kommunestyret ta stilling til forslagene i utredningen om Luftfartøyvernssenter. Utredningen redegjør for muligheter for å etablere et luftfartøyvernssenter på Kjeller, med tilhørende alternativer for fortsatt bruk av rullebanen til flyvirksomhet.

Kommunen er midt i en krevende kommunesammenslåingsprosess, og derfor har det vært og vil fortsatt være behov for noe mer tid enn tidligere anslått.

Først etter kommunestyrets behandling av valg av konsept for Kjeller vil Lillestrøm kommune kunne uttale seg om ønsket videre utvikling, og dermed også om Riksantikvarens reviderte fredningsforslag.

4. Vurdering

Det knyttes likevel noen foreløpige kommentarer til forslaget. I all byutvikling og planlegging finnes målkonflikter og fordeler og ulemper. Dette er tilfelle også i denne saken.

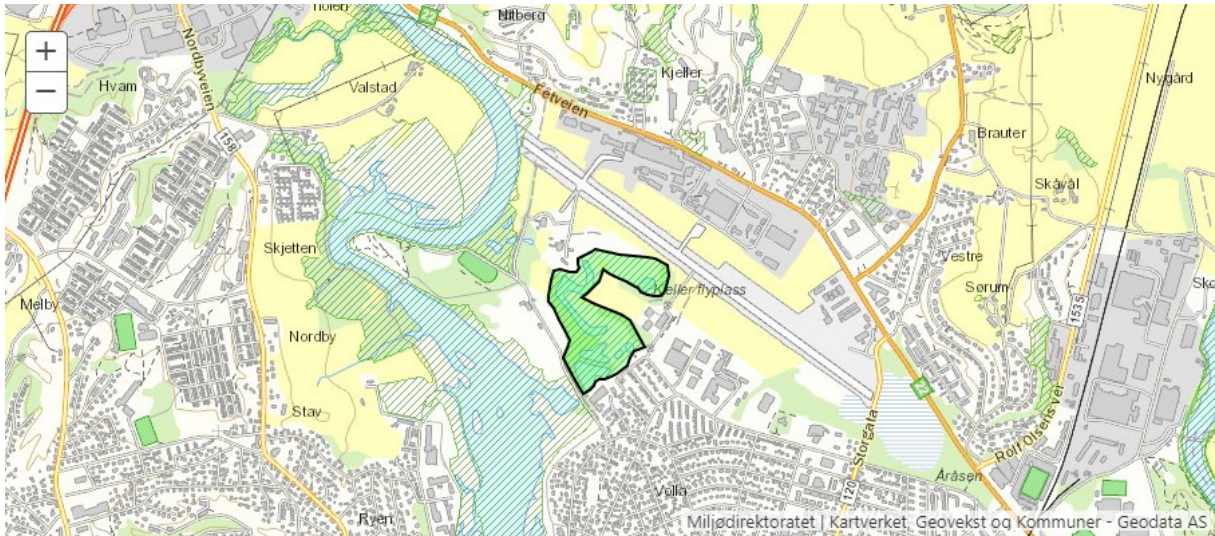
4.1 Endringen i avgrensning

Foreslått omfang på fredningsforslag av 5.12.2018 utgjorde 430 daa. Foreslått omfang på nytt forslag utgjør etter vårt anslag ca. 253 daa.

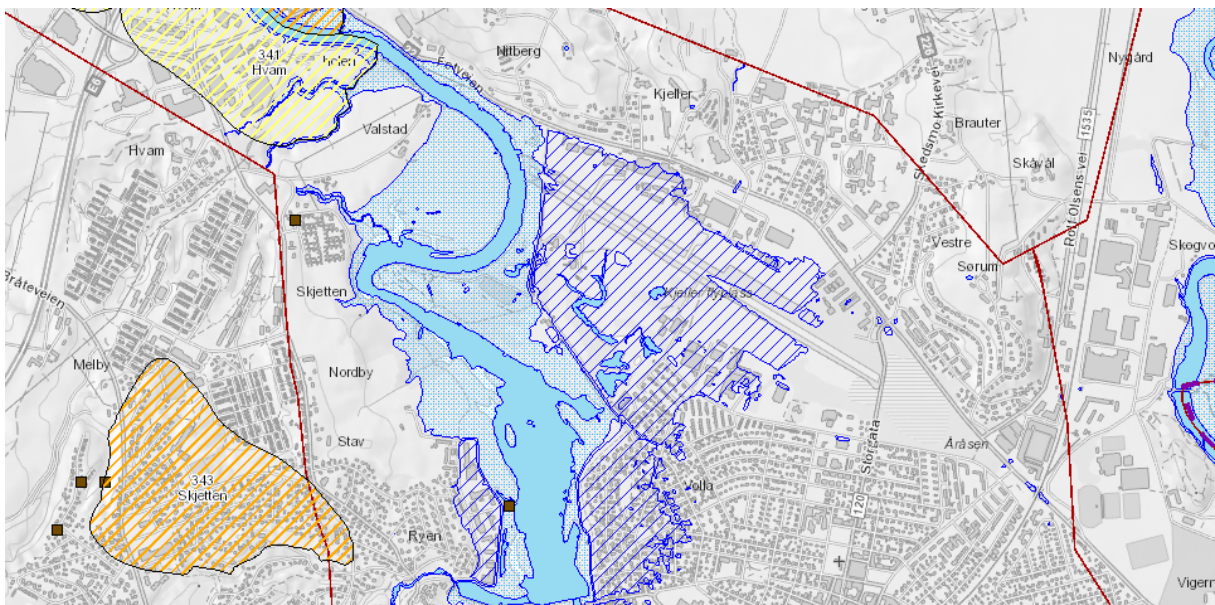
Reduksjon i fredningsareal i vest bidrar imidlertid ikke til mer byutviklingsareal. Det er i samsvar med kommunens langsiktige arealstrategi samt rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag å etablere et grønt belte mot elva. Området er uansett meget flomutsatt. Det samme gjelder deler av området som nå er tatt ut sør for rullebanen, som er en naturtypelokalitet av høyeste verdi, A. Lokaliteten består av verdifulle vassdragslementer og et stort antall rødlistearter, se figur under. Dette er dermed neppe et aktuelt område for videre byutvikling.

Å frigjøre dette arealet fra fredning bidrar således ikke til å kompensere for økt areal til fredning på selve flyplassen og lenger øst.

Fredningsforslaget fører slik sett til mindre areal til byutvikling.

Bildet viser naturtyper av nasjonal verdi vest på Kjeller flyplass. Kilde: Naturbase

Bildet viser områder som er utsatt for 200-årsflom. Kilde: NVE

4.2 Konsekvenser for kulturminneverdiene

Fredning vil ivareta kulturminneverdiene på en god måte gitt at fredningen skjer slik at fremtidig egnet bruk sikres og fredningsobjektene inngår i en helhetlig samfunnsutvikling.

Kjeller flyplass utgjør et meget verdifullt kulturmiljø som viser viktig samferdsels - , teknologisk - , sikkerhetspolitisk - og militærhistorie. Ved Kjeller flyplass kan en følge utviklingen fra de første flyforsøkene, og gjennom alle tekniske, politiske og organisatoriske endringer i norsk militær flygning fra 1912, til dagens høyteknologiske virksomhet. Kjeller flyplass er med sin kontinuerlige drift siden tidlig 1900 - tall og høye alder en av verdens eldste flyplasser.

I og med at en større del av rullebanen nå innlemmes i det arealet som foreslås vurdert for fredning vil man få en bedre helhetsforståelse for Kjeller flyplass som et helhetlig teknologisk og kulturelt kulturminne. Hangarene og de øvrige bygningene som er medtatt i

fredningsforslaget omkranser flystripa på begge sider og hvis flystripa blir borte mister man en vesentlig del av opplevelsesverdien av et flyplassområde både fysisk og visuelt. Det reviderte fredningsforslaget knytter også fotobygget i den østlige delen av flyplassområdet til rullebanen ved at et område mellom fotobygget og rullebanen foreslås omfattet av områdefredningen. Videre foreslås interiøret i prøvebukkkhuset fredet. Dette vil naturlig nok legge sterke begrensninger på bruken av huset, men vil på den annen side da kunne gi en unik opplevelse og visualisering av kompleksiteten i arbeidet med flyvedlikehold på jettfly i etterkrigstiden. Med det foreslåtte fredningsområdet er det et tydelig helhetsperspektiv, både visuelt og fysisk, som ivaretar bredden i den flyvirksomheten som har eksistert på Kjeller siden 1912.

4.3 Konsekvenser for byutvikling

Fredning vil gi sterke begrensninger og føringer for byutviklingen av Kjeller flyplass, og vil beslaglegge mye areal som ellers ville kunne bli utnyttet til byutvikling i tråd med føringene i regional plan. Klimautfordringen er en av verdens, Norges og Lillestrøms største utfordringer, og klima og miljø er et av fire satsingsområder for Lillestrøm kommune. Klimagassutslipp fra transportsektoren utgjør nesten 80 % av Lillestrøms utslipp. Utbygging nær opp til Lillestrøm by med sitt gode kollektivknutepunkt, og den høyfrekvente leddbussruten fra Kjeller til Lillestrøm stasjon vil potensielt bidra til store kommunale utslippsreduksjoner. Utbygging på Kjeller vil gi attraktive boligområder med korte avstander til dagliglivets gjøremål.

Fredning av rullebanen utgjør ca. 76 daa. Fredning av denne vil legge sterke føringer på byutviklingen i området. Område tilgjengelig for byutvikling blir redusert i forhold til tidligere fredningsforslag. Fredning av rullebanen vil også gi reduserte frihetsgrader i utformingen av en god planløsning for den nye bydelen. Av byutviklingsmessige hensyn er det sterkt ønskelig at rullebanen ikke fredes.

Dersom det fortsatt skal drives flyvirksomhet på rullebanen, vil området som kan benyttes til byutvikling begrenses ytterligere på grunn av behov for hinderflater og sikkerhet.

Dersom det ikke skal drives flyvirksomhet på hele eller deler av rullebanen, blir det vesentlig for byutviklingen hvordan rullebanen kan brukes. Dette er ikke beskrevet i Riksantikvarens brev, utover at fredning etter kulturminnelovens § 15 innebærer strenge føringer i forhold til dagens anlegg. Dersom fredningen innebærer at rullebanen med asfalt skal fredes gjennom hele området, vil dette være begrensende for byutviklingen. En gjennomgående asfaltbane med dagens bredde vil redusere fremtidig bydels attraktivitet, og bli en barriere i området.

For kommunen er det derfor viktig at en eventuell fredning ikke er til hinder for at rullebanen eller deler av denne kan brukes til tiltak som park med vegetasjon og trær, lekeplasser, idrettsanlegg, gang- og sykkelveier etc. kan etableres innenfor de deler av rullebanen som ikke benyttes til flyvirksomhet. Dersom rullebanen fredes, vil en fredning som innebærer fredning av siktlinjer og et vern mot bebyggelse gi bedre løsninger for byutvikling enn en fredning som innebærer opprettholdelse av asfaltert rullebane.

I arbeidet med utvikling av byen er kommunen opptatt av en helhetstenkning rundt utvikling av Lillestrøm og Kjeller flyplass. Det vil svekke muligheten for helhetstenkning dersom et stort område i det som skal bli en ny urban bydel fredes, uten at dette samkjøres med en helhetlig plan for fremtidig arealbruk.

5. Videre prosess i kommunen

Konseptutredning og luftfartøyvernutredning vil behandles av formannskap og kommunestyre våren 2020, etter forutgående innføring i saken gjennom seminar.

Kommunestyrebehandlingen vil avklare viktige retningsvalg for fremtidig samfunnsutvikling på Kjeller, eventuelt videre utredningsbehov. Før denne behandlingen er gjennomført er det vanskelig å gi en entydig uttalelse til Riksantikvaren om kommunens holdning til fredningsforslaget.

Kommunen har også i vedtak av 28.11.2018 anmodet om at fredningsprosessen vurderes og ses i sammenheng med kommunens arbeid med kommunedelplan for Kjeller, for å ivareta helhetlige samfunnshensyn.

Riksantikvarens fredningsprosess går nå raskere enn ønskelig sett fra Lillestrøm kommunes side.

Vi ber om at formell høring av fredningsforslag avvendes til etter at vedtak er fattet i Lillestrøm kommunestyres behandling av konseptutredning/luftfartøyvernutredning våren 2020.

Vi ber videre om mulighet til å komme med en fornyet uttalelse etter denne behandlingen, og før fredningsforslag legges ut til høring.

-----Høringsuttalelse slutt-----

Dato: 07.01.2020

Trine Myrvold Wikstrøm

Rådmann

Dokumentet er elektronisk godkjent